

RAKENNUSTIETO >

Rakennusalan täyden palvelun tietotalo

Rakennustieto Oy edistää hyvää rakennustapaa ja tuottaa rakentamisesta luotettavaa tietoa. Puolueettoman ja asiakaslähtöisen Rakennustieto Oy:n tuotteet kattavat rakentamisen koko elinkaaren suunnittelusta ylläpitoon. Yhtiön omistaa Rakennustietosäätiö RTS.

Tutustu palveluihimme

> rakennustieto.fi/rk/palvelut

Rakentajain kalenterin artikkelit

Tämä artikkeli on julkaistu alun perin Rakentajain kalenterissa, jota ovat julkaisseet Rakennustietosäätiö RTS sr ja Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry.

Julkaisu oli rakennusalan ammattilaisten ja opiskelijoiden käsikirja, joka yhdisteli teoriaa ja käytäntöä sekä kannusti hyvään rakentamiseen. Artikkelin vasemmassa reunassa olevasta vesileimasta näkee ko. Rakentajain kalenterin vuosikerran.

> [Artikkeliarkisto, kokoelma vuosien 1997–2018 Rakentajain kalenterissa julkaistuista artikkeleista](#)

Henkilötunnisteen ja kulkuluvan käyttö työmaalla

Tommi Ahlberg

Tiedottaja, Rakennusteollisuuden Kustannus RTK Oy
tommi.ahlberg@rakennusteollisuus.fi

Vuoden 2006 helmikuussa tuli voimaan työturvallisuuslakiin tehty lisäys, jonka mukaan kaikilla rakennustyömaalla liikkuvilla henkilöillä on oltava näkyvillä oleva kuvallinen henkilötunniste. Henkilötunniste ei ole kuitenkaan kulkulupa, sillä pelkkä henkilötunniste ei anna lupaa liikkua työmaalla.

Lain määräämästä henkilötunnisteesta tulee näkyä, onko työmaalla työskentelevä työsuhhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja. Lain mukaan tunnisteesta on löydettävä vähintään asianomaisen henkilön nimi ja kuva sekä hänen työnantajansa nimi. Jo yksinkertainen muovinen tai pahvinen tunniste täyttää lain vaatimukset. Tunnisteesta tietojen pitää kuitenkin olla esitetty siten, että niitä on vaikea muuttaa.

Perehdytys ennen kulkulupaa

Koska markkinoilla on tarjolla erilaisia kortteja ja järjestelmiä, henkilötunnisteen ja kulkuluvan välillä on syntynyt sekaannusta. Tärkeää on muistaa, että kulkuluvan, eli luvan liikkua työmaalla, antaa aina työmaan vastaava työnjohtaja. Vaikka työntekijällä olisi näkyvillä lain edellyttämä henkilötunniste, ei se vielä anna hänelle oikeutta liikkua työmaalla ilman erikseen myönnettyä kulkulupaa.

Henkilökohtainen kulkulupa varmistaa, että työmaan johto tietää, keitä työmaalla työskentelee ja liikkuu. Kulkulupa parantaa työmaan yhteistoimintaa ja helpottaa työsuojeluvastuiden hallintaa sekä rajoittaa aliurakoiden luvatonta ketjuttamista.

Rakennusteollisuus RT ry on edellyttänyt jäsenyrityksiltään kulkulupien käyttöä jo vuodesta 1996 lähtien. Jokainen työmaalla työskentelevä ilmoittautuu työmaatoimistossa ennen työn aloittamista. Henkilöt ja heidän palkanmaksajansa kirjataan kulkulupaluetteloon, ja työntekijöille annetaan kulkulupa.

Kulkulupaa ei tule myöntää, ennen kuin työntekijä on perehdytetty kyseiselle työmaalle. Työpaikka- ja tehtäväkohtainen perehdyttäminen on lakisääteistä. Parhaimmillaan perehdy-

tys tapahtuu käyttämällä apuna CD:lle tallennettua materiaalia, esitteitä ja lomakkeita. Uudelle työntekijälle kerrotaan työluvista ja harmaan talouden torjunnasta, työmaan aluesuunnitelmas- ta, suojaikäytännöistä ja toimimisesta hätätilanteissa työmaalla. Perehdytyksen jälkeen työntekijä allekirjoituksellaan vahvistaa, että perehdytys on tehty, ja lomakkeet arkistoidaan.

Sen tarkistaminen, että kaikki työmaalla työskentelevät on varmasti myös perehdytetty, voi olla hankalaa. Yksi yleinen tapa on liimata tarra työntekijän kypärsään osoitukseksi perehdytyksestä. Tarra pitää kuitenkin muistaa poistaa kypärsästä, jos kypäri siirtyy toiselle työntekijälle.

Työturvallisuuskortti on yleistynyt työmailla. Työturvallisuuskortti osoittaa, että sen haltija on saanut yleisen, yleensä päivän mittaisen perehdyttämiskoulutuksen työpaikkansa työturvallisuusasioihin. Työturvallisuuskortti ei kuitenkaan korvaa lakisääteistä työpaikka- ja tehtäväkohtaista perehdyttämistä.

Työturvallisuuskortti on vapaaehtoinen, mutta vuoden 2006 alusta monet rakennusyritykset ovat sitä edellyttäneet työmaillaan työskenteleviltä. Vaatimus koskee omien ja aliurakoitsijoiden työntekijöiden lisäksi myös vuokratyöntekijöitä, opiskelijoita, työmaan johtoa, suunnittelun johtoa ja arkkitehteja.

Parhaiten työmaan valvonta onnistuu sähköisessä kulkulupakortissa, sillä työmaaportti ei aukea sellaiselle henkilölle, jota ei ole perehdytetty, tai jolla ei ole työturvallisuuskorttia.

Sähköinen kulkulupakortti yhdistää henkilötunnisteen ja kulkuluvan

Henkilötunnisteen ja kulkuluvan käyttö voidaan järjestää eri tavoin. Ne voivat olla kaksi erillistä tunnistetta, jolloin työmaalla liikkuvalla pitää siis olla näkyvillä kaksi eri tunnistetta.

Helpompi ja turvallisempi tapa hoitaa asia on sähköinen kulkulupakortti. Se toimii sekä lain vaatimana henkilötunnisteena että kulkulupana niillä työmailla, joilla on käytössä sähköinen

Henkilötunniste 1. Sähköinen kulkulupakortti toimii sekä lain vaatimana henkilötunnisteena että kulkulupana niillä työmailla, joilla on käytössä sähköinen kulunvalvontajärjestelmä. Muilla työmailla sitä voidaan käyttää pelkkänä lain vaatimana henkilötunnisteena.

kulunvalvontajärjestelmä. Samalla saadaan ominaisuuksia, joilla helpotetaan työmaan valvontaa ja siellä työskentelyä. Sähköisen kulunvalvontajärjestelmän tietokantaan voidaan tallentaa tietoja kulkuluvan haltijasta. Näitä ovat esimerkiksi kellonajat, jolloin hänellä on oikeus olla työmaalla, ja paikat, joissa hänellä on oikeus liikkua. Lisäksi voidaan tallentaa enemmän tietoja yrityksestä ja tieto työntekijän lakisääteisestä perehdyttämisestä työtehtäviin ja -turvallisuuteen.

Onkin suositeltavaa siirtyä sähköiseen kulkulupakorttiin aina, kun se on mahdollista. Kun

työntekijä siirtyy työmaalle, jolla ei ole sähköistä kulunvalvontaa, kuvallinen kortti toimii sielläkin pelkkänä lain vaatimana kuvallisena henkilötunnisteena.

Poikkeuksia ei juuri tunneta

Lain mukaan henkilötunnisteen käyttöpakko koskee yhteisiä rakennustyömaita. Yhteinen rakennustyömaa tarkoittaa työmaata, jolla työskentelee usean työnantajan palveluksessa olevia työntekijöitä tai itsenäisiä työn suorittajia siten, että työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen.

Säännös koskee sekä talonrakentamista, maa- ja vesirakentamista että erikoisurakointia. Työturvallisuuslakiin lisätyn 52 a §:n mukaan henkilötunnisteen on myös oltava aina työmaalla henkilöllä näkyvillä, ei riitä että se löytyy esimerkiksi työntekijän taskun pohjalta. Sopiva paikka voi olla takin tai haalarin ikinatasku, riippumassa kaulassa tai kiinni vaatteessa.

Laki rakennustyömaan henkilötunnisteista edellyttää siis jokaiselle työmaalla työskentelevälle kuvallista tunnistetta. Poikkeuksia tunnetaan vain kaksi. Tunnistetta ei tarvitse olla tilapäisesti tavaraa työmaalle kuljettavalla henkilöllä. Sitä ei tarvitse myöskään pitää sellaisella työmaalla, jossa rakennusta tai sen osaa rakennetaan tai korjataan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön. Mutta jos rakennuttajana on esimerkiksi asunto-osakeyhtiö, on tunnistetta käytettävä, vaikka rakennustyön kohde tuleekin yksityishenkilön käyttöön.

Henkilötunniste 2. Tilapäisesti tavaraa työmaalle kuljettavalla henkilöllä ei tarvitse olla henkilötunnistetta.

Huolehtimisvelvoite rakennuttajalle

Työturvallisuuslain täydennys säilyttää yhteistä rakennustyömaata johtavalle tai valvovalle rakennuttajalle velvollisuuden huolehtia siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on työmaalla liikkueensa näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Määräämällä huolehtimisvelvollisuus rakennuttajalle halutaan varmistaa, että asia otetaan huomioon jo siinä vaiheessa, kun rakennuttaja pyytää tarjouksia pääurakoitsijoilta.

Vaikka rakennuttajan on käytännössä mahdollonta valvoa lain toteutumista työmaalla, huolehtimisvelvollisuuden laiminlyönnistä seuraava rangaistus kohdistuu rakennuttajaan. Rangaistusseuraamusta ei voi sopimusjärjestelyin siirtää urakoitsijalle. Siksi rakennuttaja varmistaa esimerkiksi sopimusjärjestelyin, että urakasopimuksen mukaisiin velvoitteisiin kuuluu, että työntekijät käyttävät henkilötunnistetta. Rakennuttajan on myös huolehdittava siitä, että pääurakoitsijan sopimuskomppanit ottavat huomioon tunnisteiden käyttövelvollisuuden. Viime kädessä siis kunkin työnantajan tulee huolehtia omien työntekijöidensä osalta henkilötunnisteen käyttämisestä sopimuksessa mahdollisesti määriteltyjen seuraamusten välttämiseksi.

Tunnisteiden käyttäminen lisää työtä ja kustannuksia. Kun huolehtimisvelvoite on asetettu rakennuttajalle, ei kukaan voi yrittää saavuttaa kilpailuetua jättämällä käyttämättä tunnistetta.

Kulunvalvontajärjestelmä käytännössä

Työmaan sähköinen kulkulupakortti on ollut käytössä Suomen korkeimman asuintalon, Cirruksen, työmaalla Helsingin Vuosaarissa koko sen rakentamisen ajan. Työmaan kaikilla työntekijöillä on ollut näkyvissä oleva henkilökortti, jota ilman ei työmaaportista pääse edes kulkemaan.

Työsuojelupäällikkö on perehdyttänyt kaikki Cirruksen työmaalle saapuvat työntekijät. Perehdytyksen jälkeen työntekijöiden tiedot on tallennettu sähköiseen kulunvalvontajärjestelmään. Sen jälkeen työntekijä saa työmaalla liikkumiseen oikeuttavan henkilökortin, joka toimii samalla avaimena työmaan pyöröporttiin. Myös työntekijän henkilöllisyys todennetaan ennen luvan heltiämistä.

Cirruksen työmaalla käytössä olleen sähköisen kulkulupakortin ytimenä on mikrosirun sisältävä korttikotelo ja siinä pidettävä kuvallinen henkilökortti. Työntekijöiden vaihtuessa työmaalla voidaan mikrosirukotelo käyttää uudelleen, vain henkilökortti uusitaan. Samalla sirulla voi olla viidenkin työmaan kulkuluvat. Järjestelmä on täysin reaaliaikainen, ja luvat saadaan heti naputeltua tietokoneelle, kun henkilö astuu työmaalle.

Alihankkijat hoitavat itse työntekijöilleen henkilökortit, jotka aktivoidaan uusien työntekijöiden saapuessa työmaalle. Järjestelmän käyttö ei vaadi mitään erityistaitoja. Kortin voi-

Henkilötunniste 3. Vuosaaren Cirruksen työmaalla oli käytössä Rakennusteollisuus RT:n kehittämä sähköinen kulkulupajärjestelmä Elku.

massaoloajan lisäksi siihen voidaan sisällyttää paljon muutakin tietoa, kunkin työmaan tarpeen mukaan. Korttiin voidaan esimerkiksi määritellä, mihin kellonaikoihin työntekijä saa työmaalla liikkua. Tiedot työturvallisuuskortista ja henkilön muista korteista on helppo tallentaa järjestelmään.

Järjestelmässä on erilaisia valmiita, tulostettavia raportteja, jotka on kehitetty rakennusliikkeiden tarpeisiin. Esimerkiksi kulkulupaluettelosta näkee, keitä työmaalla milläkin hetkellä on ja mikä on kulkulupien voimassaoloaika, tai mitä muita oikeuksia ja rajoituksia henkilöille on määrätty. Ohjelmistolla voidaan myös hallita järjestelmään kytkettyjä portteja, puomeja, lukkoja ja releohjattavia laitteita.

Perehdyttäminen ei aina toimi kokonaisuudessaan työmailla tarpeeksi hyvin. Kulunvalvontajärjestelmä takaa sen, että yksikään työmaalle työskentelemään tullut henkilö ei ole siellä ilman perehdytystä.

Kaikkien etu

Rakennuttaja voi sopimuksella siirtää työmaan kulkulupajärjestelmästä huolehtimisen pääura-koitsijalle, jolla on muutenkin päävastuu työmaasta rakentamisen aikana. Valistuneet urakoitsijat huolehtivat jo nyt, että työmaalla on toimiva kulkulupajärjestelmä.

On selvää, että rakennuttajan, urakoitsijan, työntekijän ja yhteiskunnan yhteinen etu on, että rakennustyömailla liikkuu vain rehellisellä asialla olevia henkilöitä.

Lain vaatimalla henkilötunnisteella pyritään parantamaan työmaiden turvallisuutta sekä torjumaan harmaita markkinoita. Henkilötunniste tekee sitä kantavan henkilön ja hänen työnantajansa tunnistettaviksi. Lakisääteisen työpaikka- ja tehtäväkohtaisen perehdyttämisen lisäksi rakennusliikkeet ovat alkaneet vaatia kaikilta työmaalla työskenteleviltä työturvallisuuskorttia. Sellaisen omistava on saanut koulutuksen työpaikkansa työturvallisuusasioihin. Työmailla, joissa on panostettu sähköiseen kulunvalvontaan, henkilöihin liittyvien tietojen ja oikeuksien hallinnointikin on helppoa.

Panostamalla vapaaehtoiseen työturvallisuuden parantamiseen rakennusala on osoittanut, että se haluaa sitoutua laajasti työmaiden työturvallisuuden parantamiseen.

**HENKILÖKORTIT
RAKENNUSKOORTEISIIN**

**WWW.ESKOOTAVA.FI
SOITA 09-681 8420**

www.elku.fi

ELKU[®]
SÄHKÖINEN KULKULUPA